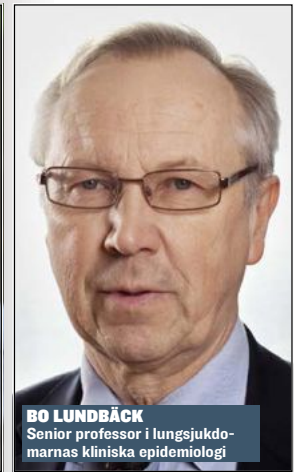

FHM:s skuld är större än kommissionen beskriver

DEBATT

Debattchef: Per Zettermark.
Adress: Expressen, 105 16 Stockholm. Telefon: 08-738 30 00. På nätet: expressen.se/debatt Twitter: ExpressenDebatt Facebook: Expressen Debatt E-post: debatt@expressen.se

FREDAG 18 DECEMBER 2020

LENA EINHORN
Med dr i virologiBO LUNDBÄCK
Senior professor i lungsjukdomarnas kliniska epidemiologi

SMITTAN TOG SIG IN. Coronakommissionen placerar skulden för misslyckandet i äldreomsorgen brett i tiden och ger utrymme för nu aktiva aktörer att förlägga ansvaret utanför sig själva, skriver Einhorn och Lundbäck.

Foto: SOFIA SABEL / DN

FHM:s skuld är större än kommissionen beskriver

■ Verkligheten är faktiskt värre än vad coronakommissionen beskriver. Folkhälsomyndigheten inte bara nedprioriterade bru-

Nu har Coronakommissionen presenterat sitt första delbetänkande: "Äldreomsorgen under pandemin". I sammanfattningen sägs: att strategin att skydda de äldre har misslyckats, att äldreomsorgens institutioner har strukturella brister som lämnade verksamheten illa rustad för en pandemi, samt att åtgärder var sena och otillräckliga. Ansvaret, står det, "vilar ytterst på regeringen och tidigare regeringar som känt till dem".

Därmed placerades skulden för misslyckandet brett i tiden, och utrymme gavs för nu aktiva aktörer att förlägga ansvaret utanför sig själva. Statepidemiolog Anders Tegnell kommenterade delbetänkandet så här: "Nu är det inte vi som väglleder, det finns andra myndigheter och verksamheter själva som håller på med det... Jag tycker det är bra att man nu pekar på de problem som funnits i äldreomsorgen, som man också påpekar funnits i årtionden." Även socialminister Lena Hallengren framhöll under pressträffen att problemen är tvärgående.

Men därmed bortsläp man från de ödesdigra omständigheter som kommissionens ordförande Mats Melin framhöll:

"En sak anser vi oss kunna säga, och det är att den allmänna smittspridningen i samhället är högst sannolikt den viktigaste orsaken till smittspridningen på äldreboendena", och att "det tog orimligt lång tid att klarlägga äldreomsorgens behov av skyddsutrustning."

Under denna senare punkt gömmer sig något avgörande, något som syns tydligare i själva betänkandet: äldreomsorgen led inte endast brist på skyddsutrustning, man prioriterade inte skyddsutrustning, annat än vid behandling av covid-sjuka.

Och varför gjorde man inte det? Som det står på sid. 188: "Även om kunskap fanns hos forskare att även personer utan symptom kunde föra in smittan var det ingen information som kommunicerades av Folkhälsomyndigheten, och den var inte etablerad i äldreomsorgen i landet." Man citerar en studie på 550 anställda: av 21 som var viruspositiva hade 11 inte känt några symptom. "Om de inte upptäckts genom studien hade de kunnat smitta boende och arbetskamrater." Man citerar också en sjuksköterska: "Om man

ket av skyddsutrustning inom äldreomsorgen – man motarbetade det, skriver Lena Einhorn och Bo Lundbäck.

inte hade symptom så kunde man inte smitta, det var det som gällde." (s. 203) **Folkhälsomyndigheten prioriterade inte skyddsutrustning, annat än vid behandling av sjuka, för man hyste en felaktig övertygelse om att endast sjuka kunde smitta.**

Men saken är faktiskt värre än kommissionen beskriver: FHM inte bara nedprioriterade bruket av skyddsutrustning inom äldreomsorgen, man motarbetade det. På pressträffen 2 april fick Tegnell frågan varför hemtjänstpersonal fått anvisning att inte använda skyddsutrustning när man möter brukare med oklara luftvägssymtom. Han svarade: "Man ska använda skyddsutrustning där den behövs, och inte för säkerhets skull." På följdfrågan om hemtjänstpersonal då inte kunde bli smittspridare svarade han: "Jag är inte riktigt säker på hur man tror att den smittspridningen ska gå till i det fallet." Och i "Aktuellt" den 14 april fick Tegnell frågan: "Om det är så osäkert

hur ofta man smittas utan symptom, är det en poäng då att ta det säkra före det osäkra och se till att folk som jobbar inom äldreomsorgen har mer skyddsutrustning?" Han svarade: "Nu tror jag att det är väldigt farligt att tro att skyddsutrustning hindrar någonting."

Först i början av maj skrev FHM nya rekommendationer: Användning av visir eller munskydd på personalen "kan övervägas som en extra åtgärd", under förutsättning att "det är de övriga åtgärderna som är de grundläggande och viktigaste." (delbetänkandet, s. 157)

Man skulle kunna betrakta kommissionens redogörelse av denna ödesdigra och långvariga försummelse som en historisk exposé. Men så är det ju inte.

Vi befinner oss fortfarande i en brinnande pandemi, med kraftig samhällsspridning. Och vi leds fortfarande av myndigheter som öppet misstror bruket av munskydd.

LENA EINHORN
BO LUNDBÄCKMER DEBATT PÅ EXPRESSEN.SE/DEBATT

CUF svarar CUF om att avskaffa välfärdsstaten

Ska de cancersjuka betala för sin egen vård? skriver Adrian Romignolo.

S borde respektera de folkvaldas vilja

SD i replik om Nato-alternativet: Trampa inte på väljarnas röst.

IS-kvinnorna ska deporteras till Sverige

Vi måste agera, skriver Shiyar Ali, representant för kurdemas styre i Syrien.

FÖLJ DEBATTREDAKTIONEN

Debattchef: Per Zettermark

MEJLA: debatt@expressen.se
@ExpressenDebatt
Expressen Debatt